

Asia: VN/25570/2023-OM-54

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä; uusi välitysmenettelylaki

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä

Kärjäoikeus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kärjäoikeus toistaa oikeusministeriön lausuntopyynnön 3.6.2024, VN 25570/2023 johdosta esittämänsä käsityksen siitä, että välimiesmenettelylain uudistuksessa tulisi pyrkiä tarkastelemaan koko siviiliprosessia.

Työryhmän mietinnössä ei lainkaan käsitellä sitä, kuinka valmisteltavana oleva välitysmenettelylaki (jatkossa VML) liittyy siviiliprosessin uudistamiseen laajemmassa näkökulmassa. Parhaillaan tuomioistuinlaitoksen piirissä pohditaan siviiliprosessiin kehittämistarpeita. Tässä pohdinnassa eräänä keskeisenä huolenaiheena on se, että yritysten väliset riidat ohjautuvat pelkästään välimiesmenettelyyn. Jos yritysten välisiä riitoja ei tuoda yleisten tuomioistuinten ratkaistavaksi, KKO:lla ei ole mahdollisuutta ohjata eduskunnan säätämien lakien tulkintaa ennakkopäätöksillään. Tämä on puolestaan omiaan vaarantamaan yhdenvertaisuuden ja edustuksellisen demokratian. Näistä syistä työryhmän tarkastelukulma on kärjäoikeuden mielestä liian kapea: välitysmenettelyn uudistamistarpeita tulisi tarkastella yhdessä muiden siviiliprosessin kehittämistarpeiden kanssa.

2. 1 luku Yleiset säännökset

Esitetyn VML 4 §:n mukaan tuomioistuin on toimivaltainen tämän lain (eli VML:n) soveltamisalaan kuuluvissa asioissa vain, jos tässä laissa niin säädetään. Toisaalta mietinnön perusteluissa (s. 46) on lausuttu, että estettä ei kuitenkaan olisi sille, että tuomioistuin tutkii tuomioistuimessa vireille saatetussa asiassa esitetyn väitteen välityssopimuksen sitomattomuudesta, kohtuuttomuudesta tai

asiaan soveltumattomuudesta. Käräjäoikeus tulkitsee maininnan tuomioistuimesta tarkoittavan kaikkia käräjäoikeuksia yleisinä tuomioistuimina. Näin ollen käräjäoikeus esittää, että viimeksi mainittua kannanottoa koskeva tarkennus lisättäisiin po. 4 §:ään. Nyt esitetyssä muodossa sääntely on epäselvä ja saattaisi johtaa sellaiseen tulkintaan, että 4 § olisi poissulkeva ja siten yleisellä tuomioistuimella ei olisi toimivaltaa myöskään silloin, kun käräjäoikeudessa vireillä olevassa asiassa esitetään väite välityssopimuksen sitomattomuudesta, kohtuuttomuudesta tai asiaan soveltumattomuudesta.

Toimivaltaista tuomioistuinta koskevassa VML 5 §:ssä esitetään, että lain 12 (välitysoikeuden asettaminen), 13 (välitysoikeuden asettaminen moniasianosaismenettelyssä), 16 (välitysoikeuden jäsenen erottaminen) ja 19 §:ssä tarkoitettu asia tutkittaisiin Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Lisäksi muutosta 41 §:ssä tarkoitettu asia (muutoksenhaku välitysoikeuden palkkioihin ja kulukorvauksiin) haettaisiin Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa.

Työryhmän mietinnön perustelujen mukaan keskittäminen parantaisi tuomarikunnan edellytyksiä erikoistua välitysmenettelyasioihin, mikä osaltaan tukisi asioiden tehokasta käsittelyä ja ratkaisukäytännön ennakoitavuutta (s. 35).

Käräjäoikeus katsoo, että käräjäoikeuksien toimivalta pitäisi säilyttää mainitunkaltaisissa asioissa mahdollisimman yhtenäisenä. Tästä lähtökohdasta tulisi poiketa ainoastaan silloin, kun keskittämislle on todellisia syitä (esimerkiksi ryhmäkannetta koskevat asiat). Tässä tapauksessa tällaisia syitä ei ole. Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden yksinomaiseen toimivaltaan esitetyt asiat ovat luonteeltaan suhteellisen suppeita hakemusasioita, jotka ovat tehokkaasti ratkaistavissa kaikissa Suomen käräjäoikeuksissa. Tämän tyyppiset asiat eivät niin ikään vaadi erityisasiantuntemusta.

Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että pääkaupunkiseudun käräjäoikeudet ovat pahoin ruuhkautuneita, mikä on osoittautunut suurimmaksi lainkäyttöä koskevaksi ongelmaksi. Esitetty toimivaltajärjestely olisi omiaan pahentamaan tätä ongelmaa.

Näillä perusteilla toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi kyseisissä asioissa tulisivatkin säätää asianosaisen kotipaikan käräjäoikeus.

Ks. myös Erkki Havansi: Käräjäoikeuksien eriarvoistaminen. Teoksessa Oikeudenkäyntejä ja tuomioistuimia. Juhlakirja Juha Lappalainen 60 vuotta s. 85-101. Edita Prima Oy. Helsinki 2007.

3. 2 luku Välityssopimus

Ei lausuttavaa

4. 3 luku Väilysoikeuden kokoonpano

Ei lausuttavaa

5. 4 luku Väilysoikeuden toimivalta

Käräjäoikeus viittaa myös VML 18 §:ään perusteluna edellä esittämälleen VML 4 §:n tarkennukselle. Etenkin VML 18.1 §:stä saa sellaisen käsityksen, että väilysoikeuden toimivalta sulkee yleiset tuomioistuimet pois kaikissa tilanteissa, jos kyse on väilyssopimuksen tulkinnasta.

6. 5 luku Asian käsittely väilysmenettelyssä

Ei lausuttavaa

7. 6 luku Väilystuomio

Kustannusten jakautumista koskevassa ehdotetussa 42 §:ssä on erityissäännökset kustannusten jakautumisesta (eli oikeudenkäyntikuluista). Siten nykyisessä välimiesmenettelylaissa olevasta viittauksesta oikeudenkäymiskaaren säännökseen luovuttaisiin. Oikeudenkäymiskaaren oikeudenkäyntikulusääntely soveltuu myös väilysmenettelyn tarpeisiin. Tämän vuoksi käräjäoikeus vastustaa esitystä.

8. 7 luku Väilystuomion kumoaminen

Ei lausuttavaa

9. 8 luku Väilystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano

Ei lausuttavaa

10. 9 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ei lausuttavaa

11. Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Ei lausuttavaa

12. Muut huomiot

Ei lausuttavaa

Vistilä Tomi
Keski-Suomen käräjäoikeus